

*Міністерство охорони здоров'я України
Міністерство освіти і науки України
Національний фармацевтичний університет
Кафедра менеджменту, маркетингу та
забезпечення якості у фармації*

МАТЕРІАЛИ

**XII науково-практичної internet-конференції з міжнародною участю
«МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ У СКЛАДІ
СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ, НАУКИ, ОСВІТИ,
ПРАКТИКИ»
(19 березня 2026 р.)**

MATERIALS

**of XII scientific and practical internet-conference
with international participation
«MANAGEMENT AND MARKETING IN THE MODERN
ECONOMY, SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE»
(19 March 2026)**

Харків

2026

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРАВА НА ПРОФЕСІЮ ФАРМАЦЕВТА: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Немченко А. С.¹, Назаркіна В. М.²

¹Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ,
Україна,

²Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

asnemchenko@ukr.net

Право на здійснення професійної діяльності фармацевта у міжнародній практиці розглядається як складова ширшого комплексу прав людини, зокрема права на працю та права на охорону здоров'я (ОЗ). ВООЗ наголошує, що доступ до якісної фармацевтичної допомоги потребує належного регулювання професії [1]. У більшості країн право на професію реалізується через ліцензування та професійну регламентацію: здобуття вищої освіти, практичну підготовку, кваліфікаційні іспити та ведення професійного реєстру (табл.1).

Важливу роль відіграє професійне самоврядування. У країнах Європи (Франція, Італія, Іспанія, Португалія) фармацевтичні ордени або палати реєструють фахівців, контролюють етичні стандарти та застосовують дисциплінарні заходи, поєднуючи державне регулювання та саморегуляцію.

Ключовим елементом є безперервний професійний розвиток (БПР), обов'язковий для підтримання компетентності за стандартами FIP [3]. У країнах із розвиненими системами ОЗ (Великобританія, Канада, Австралія) підтвердження БПР необхідне для продовження ліцензії.

В ЄС важливим досягненням є взаємне визнання професійних кваліфікацій, що забезпечує мобільність фармацевтів і стандарти підготовки [2]. Сучасні тенденції розвитку ОЗ демонструють розширення професійних функцій фармацевтів: клінічний супровід пацієнтів, участь у профілактичних програмах, скринінгу та вакцинації. Інтеграція у мультидисциплінарні команди підвищує ефективність галузі [1; 3]. Отже, міжнародний досвід підтверджує, що право на професію фармацевта є багатоконпонентним, що поєднує освітні,

правові, етичні та професійні аспекти.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз реалізації права на професію фармацевта в країнах світу

Критерій	ЄС	США	Канада	Україна
Нормативна база	Директива 2005/36/ЄС; національне законодавство	Законодавство штатів, NABP (Нац. асоціація рад фармації)	Акти провінцій; Фарм. екзаменаційна рада Канади (PEBC)	Закон «Про лікарські засоби»; Ліцензійні умови; накази МОЗ
Освітні вимоги	≥5 років	PharmD (6–8 років)	PharmD	Магістр фармації (5 р.)
Практична підготовка	Обов'язкова (6–12 міс.)	Стажування (1500–2000 год)	Стажування (1000–2000 год)	Інтернатура / стажування
Кваліфікаційні іспити	В окремих країнах (державні професійні)	NAPLEX + MPJE (право штату)	PEBC Evaluating + Qualifying Exams	ЄДКІ, атестація
Ліцензування / реєстрація	Реєстри фармацевтів (ордени, палати)	Ліцензія штату	Провінційна ліцензія	Ліцензування діяльності аптек
Професійне самоврядування	Високий рівень (обов'язкове членство)	Регуляторні ради штатів	Провінційні фармацевтичні колегії	Обмежений розвиток
БПР	20–40 годин на рік	15–30 год/рік (залежно від штату)	15–25 годин на рік	Активно впроваджується
Розширені повноваження	Клінічна фармація, частково вакцинація	Вакцинація, prescribing (обмежено), терапевтичний моніторинг	Prescribing (обмежено), вакцинація, адаптація терапії	Обмежені (переважно відпуск ЛЗ)
Мобільність фахівців	Висока (взаємне визнання)	Часткова (між штатами)	Обмежена (між провінціями)	Обмежена
Етичні стандарти	Кодекси професійної етики (національні, FIP)	Кодекси штатів + APhA	Національні та провінційні кодекси	Кодекс етики фармацевта
Контроль якості практики	Професійні органи, державний нагляд	Регулятори штатів	Провінційні регулятори	Державний контроль (МОЗ, Держлікслужба)
Реакція на кризи	Спрощене визнання дипломів, розширення ролей	Тимчасові ліцензії, телемедицина	Гнучке ліцензування	Часткове спрощення процедур
Роль у системі ОЗ	Інтегрована, зростаюча клінічна роль	Клінічно орієнтована модель	Клінічно орієнтована	Переважає дистрибутивна
Залучення до ОМТ	Частково (експертна участь)	Активна участь	Активна участь	Обмежена

Сьогодні потребує поєднання публічного регулювання, професійного

самоврядування, стандартів та захисту прав фармацевтів від «чужої професії».

Міжнародна практика підкреслює баланс між регуляторними вимогами та доступністю професії: надмірні бар'єри обмежують приплив кадрів, а слабе регулювання створює ризики для якості фармацевтичної допомоги. Додатково, цифровізація eHealth, телемедицина та е-рецепти потребують нових компетентностей фармацевтів. Особливої уваги заслуговують виклики, пов'язані з кризовими ситуаціями, такими як пандемії чи воєнні конфлікти. Міжнародний досвід свідчить про доцільність тимчасового спрощення процедур доступу до професії (зокрема визнання іноземних дипломів, запровадження тимчасових ліцензій) з метою забезпечення безперервності фармацевтичної допомоги [1].

Висновки. Аналіз свідчить, що в країнах ЄС, США та Канаді право на професію фармацевта має комплексний характер і реалізується через чітко структуровані механізми допуску до професії, обов'язкове ліцензування, розвинене професійне самоврядування та інституціоналізовану систему БПР. Важливою відмінністю є значно ширші професійні повноваження фармацевтів, інтеграція у клінічні процеси, а також дієвий захист їх прав від «чужої професії». В Україні, попри наявність базового нормативного забезпечення, зберігається переважно дистрибутивна модель фармацевтичної практики, обмежений рівень самоврядування та недостатня інституціоналізація БПР. Це обумовлює необхідність гармонізації національної системи з міжнародними стандартами, зокрема у напрямі розширення професійної ролі фармацевтів, удосконалення механізмів ліцензування та розвитку професійних інституцій.

Список використаних джерел

1. World Health Organization (WHO). The role of the pharmacist in the health care system. URL: <https://www.who.int/publications>
2. Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7.09.2005 on the recognition of professional qualifications. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32005L0036>
3. FIP. Global Competency Framework and Continuing Professional Development (CPD) Guidelines. URL: <https://www.fip.org>